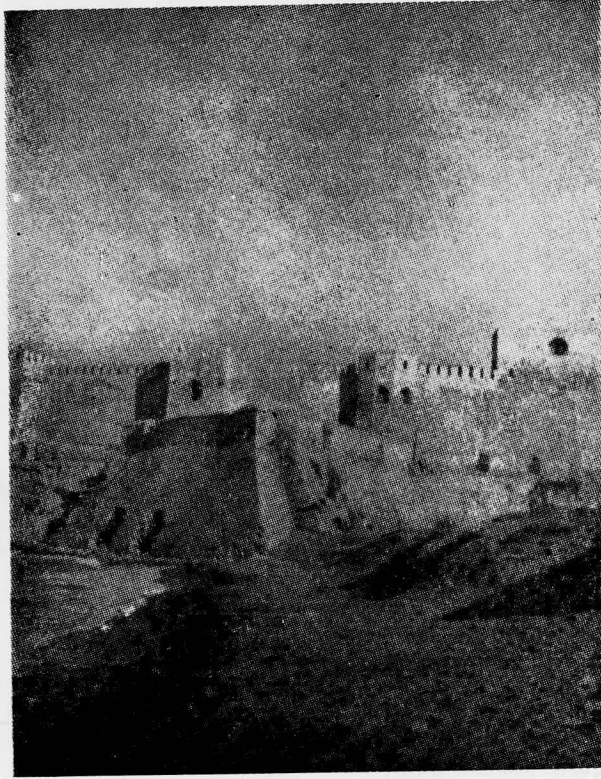

Dr. NEZİH FIRATLI

İMROZ VE BOZCAADA

Bozcaada Kalesi
Forteresse de Bozcaada

Türkiye Tüning ve Otomobil Kurumu Yayını
İstanbul 1964

aş No: 26250

No: 26247

Dr. F. L. ...

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

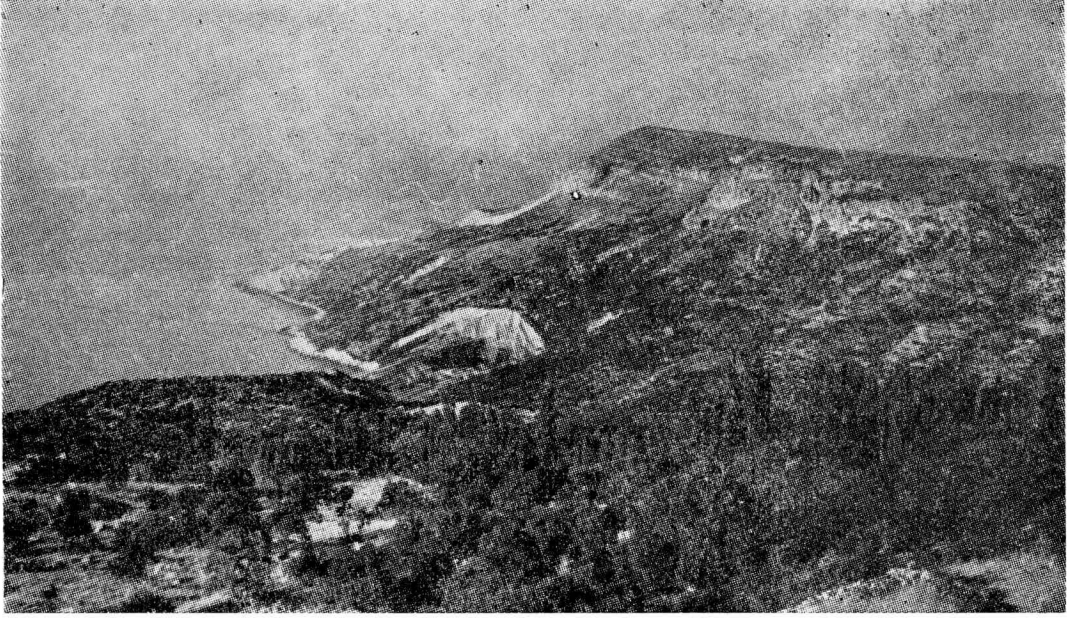
DEMİRBAŞ NO. ab 250

SINIFLAMA NO. ab 247

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ

İMROZ ve BOZCAADA

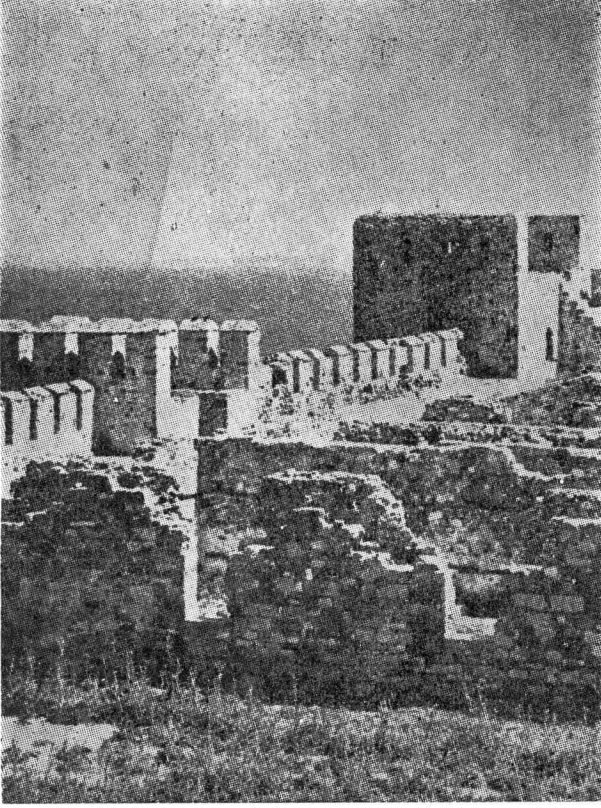

İmroz Adasından bir görünüş
Vue de l'île Imroz

Türkiye hudutları içinde kalan Ege adalarından en önemlileri Çanakkale Boğazı açıklarındaki İmroz ile Bozcaadadır. Boğazın müdafaası bakımından hususî önem taşıyan bu adalar Akdenizdeki Türk hakimiyetinin adeta son şahidi ve son hatırasıdır.

Bozcaada : Nefis şarapları ile tanınan bu ada Çanakkale iline bağlı bir ilçedir. Ada yalnız ilçe merkezinden ibarettir, başkaca köyü yoktur. İki bine yaklaşan nüfusunun yarısı Türk yarısı Rum ortodokstur. Her iki cemaat birbirine karışmış haldedir. Şehirde bir kilise ve iki cami vardır. Adanın iktisadiyatı hemen tamamen bağcılık ve şarapçılığa istinat eder, bir çok büyük şaraphanesi vardır. Burada elde edilen şaraplar İstanbul piyasasına sevk edilir; bu ticarete Rum vatandaşlarla Türkler aynı derecede rol oynamaktadırlar. Bozcaadada yüksek tepe mevcut değildir, orman yoktur, bu yüzden Anadolu sahilinden bakıldığında biraz kuru ve yeknesak

manzara gösterir, ismini de bu görünüşünden almıştır. Ada Ezine ilçesinin karşısına isabet etmektedir. Geyikli nahiyesinin Odunluk iskelesinden 6 mil uzaktadır, motörle 45 dakika veya bir saatte gidilir. Ayrıca İmroza ve Bozcaadaya Çanakkale seferini yapan posta vapurları haftada bir defa uğramaktadır. Adanın iskelesi Anadolu sahiline bakan emin bir koydadır, bu koyu halen harap halde olan bir mendirek korumaktadır. Koyun kuzey tarafındaki burun üzerinde sağlam bir durumda olan kale vardır. Bu kale son asırda dahi kullanılmış, Adanın Çanakkale Boğazının müdafaası bakımından taşıdığı büyük önem dolayısıyla devamlı tamir görmüş, Sultan Mahmut Abtülmecit ve hatta Abdülhamit zamanında dahi yeni tahkimat ile takviye edilmiştir. Halen kale esas dayanma noktası olan bir iç kale ve bunun içindeki muhtelif tesisler ile sahile kadar uzanan bir dış surdan meydana geliyor. Kale şehirden iki yanı muntazam duvar

Bozcaada kalesinden bir görünüş
Vieux fort turc à Bozcaada (Ténédos)

Bozcaadada bulunan Roma çağına ait bir kadın heykeli
Statue de femme, d'époque romaine

örülü geniş ve derin bir hendek ile ayrılmaktadır. Kalenin kapısına bu hendek üzerindeki bir köprü ile erişilmektedir. Kale bugünkü hali ile tamamen bir Türk yapısıdır; son yıllarda bir kısmı restore edilmiştir.

Bozcaadada eski çağlara ait önemli kalıntılar vardır; ada bütün çağlar boyunca devamlı iskâna sahne olmuştur. Antik çağdaki adı «Tenedos» dur. Tenedos şehrinin de bugünkü kasabanın bulunduğu yerde, yani iskelenin bulunduğu koy ile Kalenin kuzeyindeki koy arasındaki sahada olduğu anlaşılıyor. Kalenin üzerinde bulunduğu küçük yarımada bu iki koya da hakim olup eski çağ Akropolünün de bu noktada olduğunda şüphe yoktur. Bu sebeple burası, antik bir grek sitesi için tipik bir durum arz etmektedir. Sahillerdeki eski grek siteleri daima böyle iki koya hakim olan müdafaası kolay küçük bir

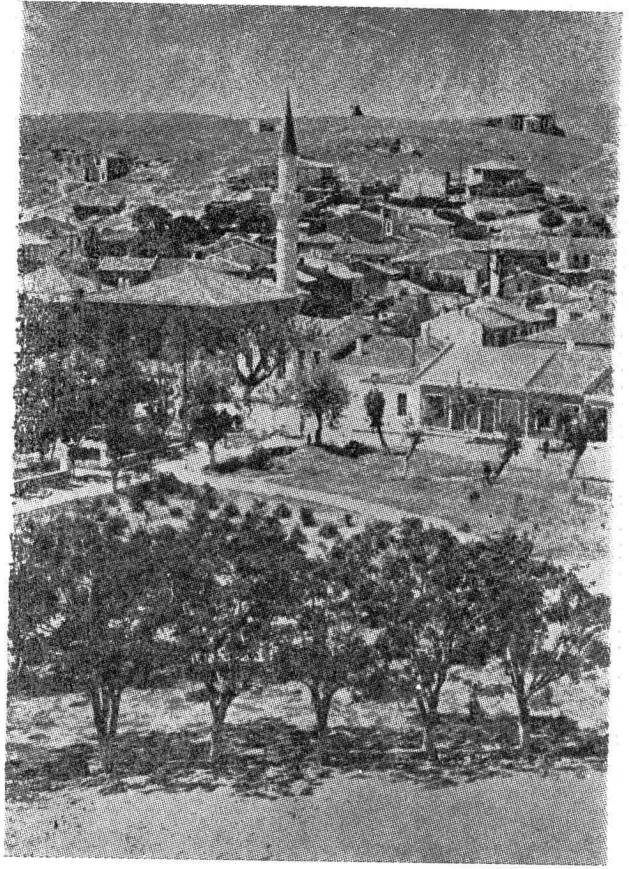

Bozcaada tahkimatına ait Hafız Ali Paşanın kitabesi
Inscription provenant de la Forteresse Turque
de Bozcaada

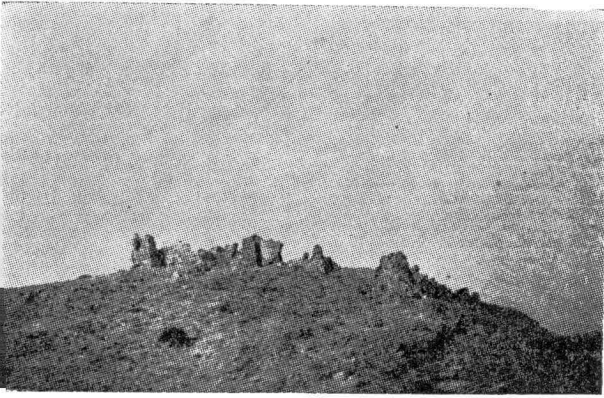
yarımada üzerinde kurulmaktadır. Bugünkü şehir kalenin ve iskelenin önündeki geniş saha etrafını yarım ay şeklinde çevrelemekte ve gerideki yamaçlara doğru uzanmaktadır. Kale önündeki yamaçlara doğru uzanmaktadır. Kale önündeki bu meydana üç yıl önce İlkokul binası yapılırken eski Tenedos şehrine ait kalıntılara rastlanmıştır. Bir çok temeller ve keramik bulunmuştur. Eski şehrin mezarlığının şehirden batıya doğru giden yol boyunca uzandığı tesbit edilmiştir. İslâm mezarlığının da son yıllara kadar bu yönde yayıldığını hala rastlanan mezar taşları göstermektedir. İki yıl önce bu yolun batı kuzey tarafında Ortaokul binası yapılırken M.E. 6 ncı asırdan, yani arkaik çağdan Roma çağına kadar kullanılmış antik mezarlığa rastlanmıştır. Bu mezarlıkta değişik şekillerde taş mezarlar ve bu mezarlara konmuş mezar hediyeleri, pişmiş toprak hekelcikler, siyah figürlü keramik, arkaik-

çağa ait kabartmalı altın safiha ve sair eşya, ele geçmiş ve bunlar Çanakkale müzesine götürülmüşlerdir. İlk okulda da Roma çağına ait heykel ve diğer eserlerle bir kaç Osmanlı kitabesi toplanmıştır. Bu kitabelerden birinde 1842 de Kale Muhafızı olan Hafız Ali Paşanın limandan 1500 metre içerde 130 rakımlı bir tepe üzerinde ikinci bir tabye inşa ettirirerek top yerleştirdiğinden bahsedilmektedir. Bu noktanın kasabanın kuzey batısındaki tepede görülen istihkam kalıntısı olduğu anlaşılıyor. Bozcaadada üzüm ve şarabın başlıca mahsül olduğunun ve antik çağda da adalıkların bununla geçindiklerini, ilk çağ paralarında üzüm salkımının tasvir edilmesi göstermektedir.

Bozcaada yazın denizden faydalanmak isteyenlerin ve şarap meraklılarının gidebilecekleri bir sayfiye yeri olabilir ise de, kasaba bu bakım-

Türk kasabası Bozcaada
Le Village turc de Bozcaada (Ténédos)

Imroz Kalesi
Forteresse d'Imroz

dan henüz teşkilatlanmış değildir. Yeterli otel ve lokanta yoktur. Bununla beraber imkân bulun-
arın yazın bilhassa üzüm bayramında Bozca-
adayı görmeleri tavsiyeye değer.

Imroz : Bu ada boğaz methalinin batı kuzey
çığında ve Çanakkaleden 32 mil mesafededir.
Bozcaadadan bir kaç misli büyük olup arazisi
ırızalıdır. İskelesi kuzeyde Semadirek (Samo-
rake) adasına bakan sahildedir. Bozcaada gibi
Çanakkale İline bağlı bir ilçedir. Merkez adı ile
mlan ilçe merkezinden başka altı köyü vardır.
şunlar **Kaleköy** (İrmoz iskelesi), **Dereköy**, **Te-
eköy**, **Bademköy**, **Zeytinliköy** ve **Pürgos** adları-
ı taşımaktadır. 600 kadar olan nüfusun çoğun-
ğunu Rumlar teşkil eder. Adada güzel plajlar
e diğer güzel manzaralı noktalar vardır. Adanın
üneyindeki **Pürgosun** plajı adanın en iyi kumlu
lajıdır. Ayrıca sahilde **Marmaro** denilen çam-

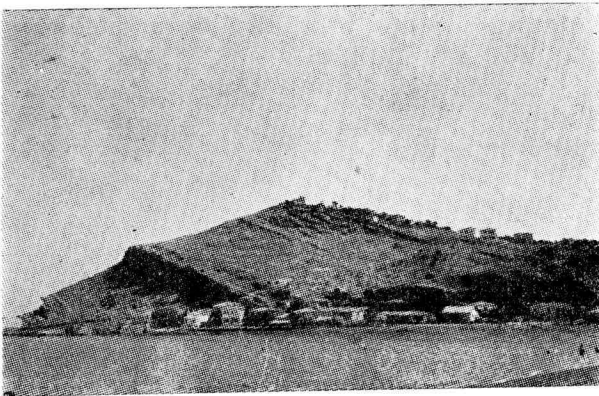

Bozcaadadan Roma çağına ait bir erkek başı
Tête d'homme romaine

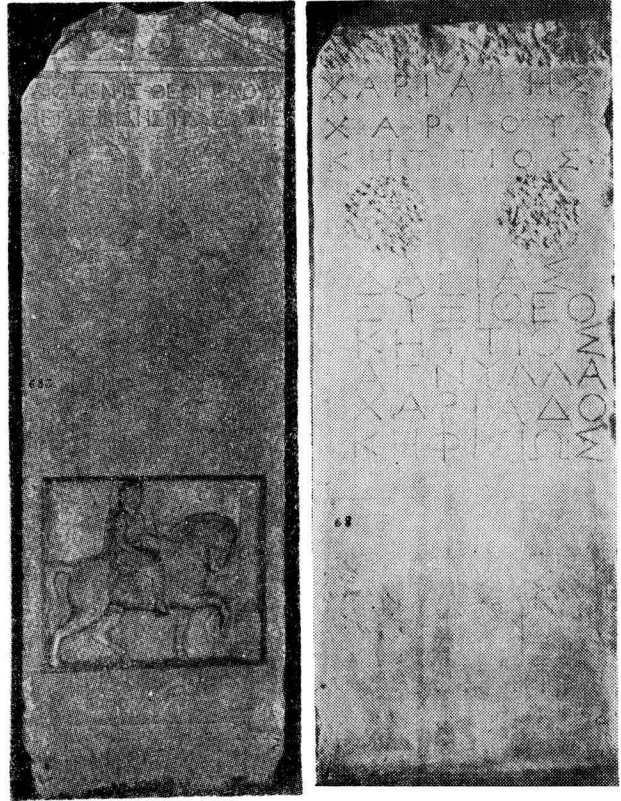
lık, Tepeköy yakınındaki İspilya denilen güzel manzaralı gazino bunlar arasında sayılır. İspilya geniş bir koya hakim olup bol sulu bir pınarla sulanan ulu çınarların gölgelediği bir noktadır.

Adada hayvancılık ve ziraat yapılır, halkın bir kısmı İstanbulda çalışarak hayatlarını kazanmaktadırlar. Adada turizm ileri gitmiştir. Deniz mevsiminde pek çok İstanbullu İmroza gitmektedir, bunun için yeter derece otel, pansiyon ve lokanta mevcuttur. Mevsiminde hemen her aile evinin bir iki odasını yazlığa gelenlere kiralamaktadır. Ada köylerinde Ağustos ayı içinde halkın panayır dediği dinî törenler yapılır. Her köyün ayrı bir panayır tarihi vardır. Bu sebeble bu panayırlar birbirini takip eder, panayırdaki kurbanlar kesilir, umumî kazanlar kaynar, köylüler birlikte yer, içer ve mahallî oyunlar oynarlar. Bu devrede İmroza İstanbuldan ve hatta yabancı memleketlerden bir çok ziyaretçi gelir. Ada içindeki yollar her mevsimde geçite müsait olup oldukça iyi durumdadır. Köyler ve merkez arasındaki nakliyat minibüs ve otobüslerle yapılmaktadır. İmroza haftada bir vapur uğruyor. Ayrıca Çanakkaleden motörle de gidilebilirse de bu çok zaman alır.

İmroz tarih byouunca iskâna sahne olmuştur. İskele koyuna dökülen derenin vadisinde prehistorik devir izlerine dahi rastlamak mümkündür. İmrozun eski çağdaki adı İmbros'dur. Antik şehrin bugünkü iskele yakınındaki Kaleköyün bulunduğu yerde olduğu anlaşılmaktadır. Kale çok haraptır. Bugünkü haliyle Bizans ve Ceneviz karakteri taşımaktadır. Türklerin kale ile fazla ilgilenmedikleri, tamir ve tahkimi cihetine gitmedikleri görülüyor. Kale yüksek bir yarımada üzerinde, esas itibariyel 250 x 150 metre boyutunda bir dikdörtgen şeklindedir. Kulelerin-

İmroz — Kaleköy

İmroz'da bulunan Roma çağına ait iki mezar steli
(İstanbul Arkeoloji Müzesindedir)
Stèles funéraires trouvées à Imroz

den bir kısmının üç katlı olduğunu gösteren izler vardır. İskele tarafında, kale ile deniz arasını bağlayan bir duvar kalıntısı vardır. Kalenin bulunduğu yarımada iki taraftaki koya hakim olup burada da Bozcaadada olduğu gibi, diğer eski grek sahil sitelerinde görülen prensip hakimdir. Yani kale ve eski grek şehri savunması kolay küçük bir yarımada üzerinde kurulmuştur. Kale köyde antik kitabeler, mermer mimari parçalar, heykel kırıklarına rastlanmaktadır. Kale köyün batısında, şehre su getiren eski su tesisatının kalıntıları da görülmektedir. Kalenin batı tarafında da, batıdaki koya kadar muhtelif kademeler halinde eski duvarlar vardır. Eski şehrin bu kısımda, Kaleköyün bulunduğu yerde ve onun doğu ve güneyine tesadüf eden sahada yayıldığını kalıntılar göstermektedir. İskele yakınında çeşme olarak kullanılan büyük mermerden yapılmış bir antik lahit vardır.

Bilhassa denize girmek isteyenlere mevsimin de İmroza gitmeleri tavsiye olunur. Orada deniz balık, mahallî renkleri ve bir ada sükûneti bulacaklardır.

Dr. Nezih FIRATLI

Imroz et Bozcaada

Les principales îles de l'Égée se trouvent dans le détroit de Çanakkale. Ces îles sont Bozcaada et Imroz.

Bozcaada, dont le nom antique est Tenedos, est célèbre pour ses vins. Cette île compte environ 2.000 habitants, moitié Turcs, moitié Grecs orthodoxes. Elle possède une église et deux mosquées. Il existe un service régulier de bateaux une fois par semaine.

A la pointe Sud se dresse un château fort qui est en très bon état de conservation car, vu son importance pour la défense des Détroits de Çanakkale, il a toujours été réparé par les Sultans. Son aspect actuel est celui du typique château turc. On rencontre aussi à Bozcaada beaucoup de vestiges antiques car c'est une ancienne ville grecque. L'Acropole devait être situé entre deux baies, sur la presqu'île occupée maintenant par le château. Lorsqu'on a voulu construire l'École primaire, il y a trois ans, devant le château, on a découvert des fondations et des céramiques, vestiges de la ville antique de Ténédos. A l'Ouest de la ville, on a découvert de chaque côté de la route, des tombes antiques et islamiques. Enfin, il y a deux ans, lors de la construction d'une école primaire supérieure (Ortaokul), on a découvert des tombes antiques datant du VIème siècle avant J.-C. C'est-à-dire que cette nécropole a été utilisée de l'époque archaïque à l'époque romaine. Tous les objets trouvés là, stèles funéraires, statuettes en terre cuite, poteries à figures noires, feuille d'or avec reliefs, se trouvent maintenant au Musée de Çanakkale. Comme la vigne a toujours été cultivée sur cette île, on peut voir des grappes de raisin sur les monnaies antiques.

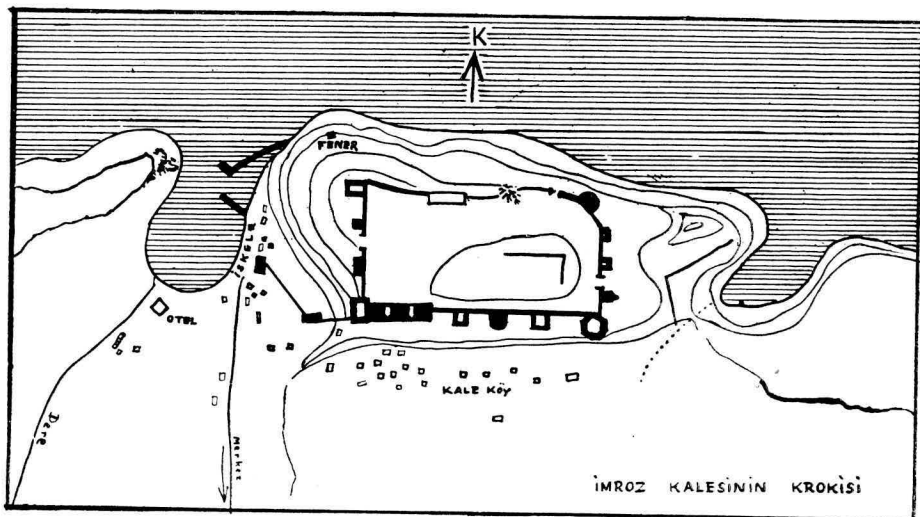
Bien que Bozcaada ne soit pas un lieu touristique,

c'est une ville à voir, surtout à l'époque de la fête du raisin.

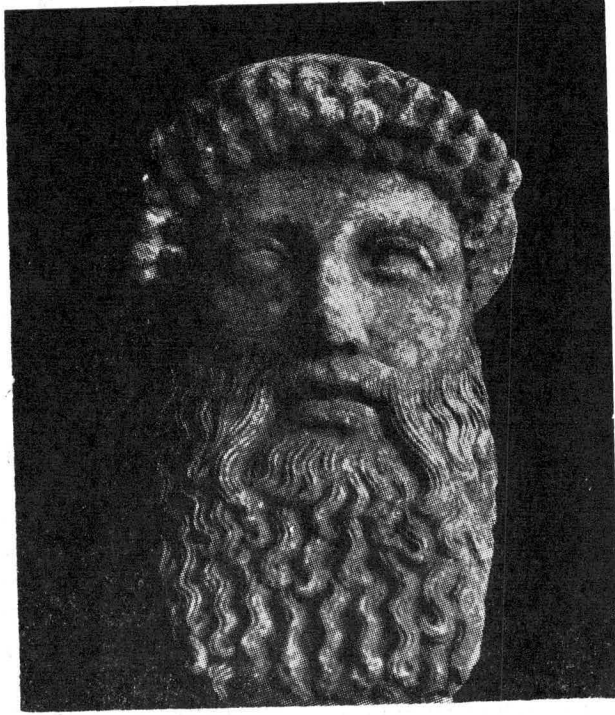
Imroz est deux fois plus grande que Bozcaada. L'île comprend six villages comptant environ 6.000 habitants, la plupart Grecs. Il y a de jolies plages de sable parmi un magnifique paysage. Elle vit de l'élevage et de l'agriculture. Le tourisme y est bien organisé et elle reçoit beaucoup de touristes et d'habitants d'Istanbul. Chaque village a sa fête (panayir). A cette époque on sacrifie des moutons que l'on fait cuire dans le même chaudron, et tous les villageois mangent et boivent ensemble. Ces repas s'accompagnent de chants et de danses. Les routes sont bonnes et les villages sont reliés entre eux par des autobus et des minibus. Chaque semaine accoste un bateau.

On doit pouvoir trouver dans la vallée de l'ancienne qui se jette près du débarcadère, des vestiges préhistoriques. Le nom ancien d'Imroz est Imbros. Il y a également un fort, mais en mauvais état de conservation. Il est de forme rectangulaire, d'environ 250 × 150 mètres. D'après les traces que l'on peut voir sur les tours, on peut en déduire que certaines avaient trois étages. Dans le village où se trouve ce fort, village qui s'appelle d'ailleurs «Kale köy», on a trouvé des inscriptions, des fragments architectoniques en marbre et des fragments de statues. A l'Ouest de ce village on peut voir les restes des adductions d'eau. Près du débarcadère, se trouve un sarcophage antique utilisé aujourd'hui comme fontaine.

Cette île est agréable, surtout en été. On peut y déguster des poissons, s'y baigner et y trouver un repos bienfaisant.

Imroz Kalesinin plâni
Plan de la Forteresse d'Imroz

Bozcaada. Arkaik tipte Hermes Başı
(İstnabul Arkeoloji Müzesindedir)
Tête d'un Hermes de type Archaïque